

УДК 351.86:355.02

Вольська Олена Михайлівна

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Херсонський національний технічний університет*

Volska Olena

*Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the
Department of Public Administration and Local Self-Government
Kherson National Technical University*

ORCID: 0000-0001-5047-4579

DOI: 10.25313/2617-572X-2025-11-11663

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУТНОСТІ, СТРУКТУРНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТА ПАРАМЕТРІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ

PECULIARITIES OF THE STATE POLICY OF NATIONAL SECURITY THROUGH THE LENS OF ITS ESSENCE, STRUCTURAL CHARACTERISTICS AND FUNCTIONAL PARAMETERS

Анотація. Вступ. У сучасних умовах стрімкої трансформації глобального безпекового середовища державна політика національної безпеки набуває ключового значення для збереження суверенітету, стабільності та розвитку України. Зростання воєнних, політичних, інформаційних, кібернетичних, енергетичних та економічних загроз формує новий формат безпекових викликів, що потребують оперативного та стратегічного реагування. Повномасштабна військова агресія росії зумовила переосмислення ролі держави в управлінні безпекою та перехід від переважно оборонної до багатовимірної моделі безпеки, яка охоплює оборонні, соціальні, економічні, інформаційні та міжнародні аспекти.

Мета. Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей державної політики національної безпеки через аналіз її сутності, структурних характеристик та параметрів функціонування в умовах сучасних безпекових викликів.

Матеріали і методи. Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці учених у галузі національної безпеки, публічного управління, стратегічних студій і ризик-менеджменту, а також чинні нормативно-правові документи України у сфері безпеки та оборони. Методологічний інструментарій включає: системний і структурно-функціональний підходи; порівняльний аналіз; контент-аналіз; метод інституційного аналізу; логіко-аналітичні методи.

Результати. Проведене дослідження підтвердило, що державна політика національної безпеки є багаторівневим і комплексним явищем, спрямованим на забезпечення стійкості держави та суспільства перед різноплановими загрозами.

Перспективи. Перспективами подальшого наукового пошуку є розроблення методик оцінювання стійкості держави та суспільства; аналіз моделей взаємодії держави й громадянського суспільства у сфері безпеки; порівняльне вивчення іноземного досвіду інтеграції безпекової політики з політиками розвитку й відновлення.

Ключові слова: національна безпека, державна політика, публічне управління, механізми, публічна політика, національні інтереси.

Summary. Introduction. In the context of the rapid transformation of the global security environment, the state policy of national security gains crucial importance for preserving the sovereignty, stability, and development of Ukraine. The escalation of military, political, informational, cyber, energy, and economic threats forms a new format of security challenges that require both prompt and strategic responses. Russia's full-scale military aggression has led to a rethinking of the role of the state in security governance and to a shift from a predominantly defence-oriented approach to a multidimensional security model that encompasses defence, social, economic, informational, and international dimensions.

Purpose. The purpose of this article is to provide a theoretical justification of the specific features of the state policy of national security through an analysis of its essence, structural characteristics, and parameters of functioning under contemporary security challenges.

Materials and Methods. The theoretical basis of the study includes scientific works of scholars in the fields of national security, public administration, strategic studies, and risk management, as well as current regulatory documents of Ukraine in the field of security and defence. The methodological framework comprises systemic and structural-functional approaches, comparative analysis, content analysis, institutional analysis, and logical-analytical methods.

Results. The research has confirmed that the state policy of national security is a multilevel and complex phenomenon aimed at ensuring the resilience of the state and society in the face of diverse threats.

Prospects for further research. Future scientific efforts should focus on developing methodologies for assessing the resilience of the state and society; analysing models of interaction between the state and civil society in the security domain; and conducting a comparative study of foreign practices of integrating security policy with development and recovery policies.

Key words: national security, state policy, public administration, mechanisms, public policy, national interest.

Постановка проблеми. Стрімка еволюція глобального безпекового середовища, що супроводжується наростанням воєнних, політичних, економічних, інформаційних, кібернетичних та енергетичних загроз, зумовлює переосмислення фундаментальних засад державної політики національної безпеки. Сучасні виклики вирізняються системністю та багатовимірністю, формуються одночасно у внутрішньому та зовнішньому вимірах, охоплюють критичні інститути держави, суспільства й приватного сектору, характеризуються високою швидкістю розвитку, багатоканальністю реалізації та низькою передбачуваністю. Це руйнує традиційні уявлення про безпеку як про стабільну галузь з фіксованим набором загроз і вимагає переходу до політики, орієнтованої на постійне прогнозування, адаптацію та мобілізацію ресурсів.

Актуальність дослідження суттєво зростає в контексті війни проти України, яка демонструє безпрецедентну концентрацію гібридних впливів — військових, інформаційно-психологічних, економічних, кібернетичних, дипломатичних та енергетичних. У цих умовах національна безпекова система зазнає глибокої структурної трансформації. Держава одночасно здійснює оборону, забезпечує стаке функціонування критичної інфраструктури, підтримує економічну життєздатність, забезпечує інформаційну та кіберстійкість, посилює міжнародну кооперацію, розширює партнерство з приватним сектором та залучає громадянське суспільство до реалізації безпекових функцій. Безпекова політика набуває інтегрованого та багатовимірного характеру, перетворюючись із секторної діяльності оборонних інституцій на публічну політику, що формує стратегію виживання, розвитку та стійкості держави й суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика державної політики національної безпеки сформувалася на перетині досліджень у сферах політичної науки, публічного управління, стратегічних студій, оборонної аналітики та міжнародних відносин. Огляд наукових праць свідчить, що питання національної безпеки розглядається з різних

теоретико-методологічних позицій, що дозволяє виділити щонайменше три домінантні наукові підходи.

Першу групу становлять дослідження, у яких національна безпека інтерпретується переважно крізь призму воєнно-оборонного виміру, а державна політика розглядається як система організації оборонного потенціалу, військового будівництва, забезпечення воєнної стійкості та протидії зовнішній агресії. У межах цього підходу фокусується увага на стратегіях стримування, управлінні силами оборони, формуванні воєнних союзів та модернізації оборонно-промислового комплексу. Цей підхід простежується в працях вчених, які акцентували увагу на необхідності протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам шляхом реалізації комплексу заходів військового, політичного, інформаційного й організаційного характеру. На думку А. Собакаря та М. Коваліва, державна безпека передбачає захищеність суверенітету, конституційного устрою, оборонного та інформаційного потенціалу від зовнішніх і внутрішніх викликів. При цьому її забезпечення реалізується через комплекс військових, політичних, безпекових та організаційних заходів [1]. Х. Маркович трактує національну безпеку як такий стан функціонування держави, за якого будь-які впливи, здатні порушити територіальну цілісність, політичну стабільність і поступальний розвиток, нейтралізуються або мінімізуються [2]. За позицією В. Білого та В. Михальчука, сутність національної безпеки полягає у спроможності держави не лише зберігати свою цілісність, але й виступати рівноправним і повноцінним учасником міжнародних відносин [3]. К. Ізбаш та С. Дерев'янкін ототожнюють національну безпеку насамперед із забезпеченням обороноздатності держави, захистом суверенітету й територіальної цілісності, стримуванням та відсіччю воєнної агресії, а ключовими інструментами політики вчені називають правовий режим воєнного стану, діяльність сектору оборони та комплекс заходів протидії зовнішнім загрозам [4].

Друга група досліджень зосереджується на розумінні національної безпеки як інтегрованої політики багатосекторного типу, у якій військова складова

є лише одним із елементів поряд з економічними, інформаційними, енергетичними, соціальними та інституційними чинниками. У цьому підході акцент робиться на управлінських і координаційних механізмах, стратегічному плануванні, міжвідомчій взаємодії, ресурсному забезпеченні та узгодженні діяльності різних акторів у межах єдиної політики. Відображення цього підходу простежується в роботах О.П. Дзьобаня [5], а також у законодавчих актах [6] і стратегічних документах України [7, 8], де безпека трактується як стан захищеності інтересів людини, суспільства та держави.

Третя група наукових праць репрезентує ризик-орієнтований підхід, відповідно до якого центральними елементами політики національної безпеки виступають не стільки загрози, скільки здатність держави та суспільства ефективно функціонувати в умовах їх реалізації. У такій логіці на перший план виходять питання прогнозування ризиків, своєчасного реагування, адаптації, цифрової і кіберстійкості, неперервності критичних функцій, а також залучення міжнародних партнерів і недержавних суб'єктів. Цей підхід найбільш послідовно відображений у положеннях Стратегії національної безпеки України [7] та Стратегії воєнної безпеки України [8], які визначають стримування, стійкість і взаємодію ключовими засадами безпекової політики.

Незважаючи на різноманіття наукових підходів, їх об'єднує спільна тенденція, яка полягає у поступовому переходу від вузького трактування національної безпеки як сфери оборонної діяльності до розуміння її як багаторівневої та міжсекторальної політики, яка поєднує інтереси держави, суспільства, бізнесу та міжнародної спільноти. Водночас огляд наукових джерел виявляє недостатній рівень теоретичного узагальнення щодо сутності, структурних характеристик та параметрів функціонування державної політики національної безпеки як цілісної системи. Саме це зумовлює необхідність подальшого дослідження відповідної тематики.

Метою статті є теоретичне обґрунтування особливостей державної політики національної безпеки через аналіз її сутності, структурних характеристик та параметрів функціонування в умовах сучасних безпекових викликів.

Матеріали і методи. Інформаційну базу дослідження становлять наукові публікації вітчизняних та зарубіжних учених, нормативно-правові акти України у сфері національної безпеки, стратегічні документи оборонного й безпекового планування, офіційні аналітичні матеріали державних інституцій та міжнародних організацій, а також відкриті дані, що відображають сучасний стан і тенденції розвитку безпекового середовища. У роботі використано результати попередніх досліджень щодо воєнної, інформаційної, кібернетичної, енергетичної та економічної безпеки держави, а також узагальнено висновки щодо трансформації сектору безпеки й оборони України в умовах широкомасштабної війни.

Методологічну основу дослідження формує сукупність загальнонаукових і спеціальних методів. Застосування системного методу забезпечило цілісне бачення державної політики національної безпеки як багаторівневої структури зі взаємопов'язаними сферами й акторами. Структурно-функціональний аналіз дав змогу встановити взаємозв'язок між сутністю безпекової політики, її внутрішньою організацією та практичними механізмами реалізації. Інституційний метод використано для дослідження ролі держави, органів публічної влади, сектору оборони, громадянського суспільства й міжнародних партнерів у забезпеченні національної безпеки. Порівняльний метод застосовано для зіставлення різних концептуальних підходів до трактування національної безпеки та аналізу їх відображення в нормативних і стратегічних документах. Крім того, ризик-орієнтований підхід було використано для дослідження трансформацій державної політики національної безпеки в умовах гібридних загроз і широкомасштабної війни проти України. Інтеграція цих методів забезпечила можливість поєднати теоретичний аналіз з оцінкою практичних змін безпекової політики в актуальному контексті.

Виклад основного матеріалу. Як засвідчує аналіз сучасних наукових джерел, попри інтенсивний розвиток безпекознавчих досліджень, і досі не сформовано загальновизнаного тлумачення категорії «безпека» та похідного від неї поняття «національна безпека». Причиною цього є відсутність єдиної теоретико-методологічної платформи, множинність дослідницьких традицій і шкіл, а також різні акценти щодо об'єктів і суб'єктів безпеки. Теорія національної безпеки оперує широким спектром взаємопов'язаних категорій, а саме «безпека держави», «воєнна безпека», «система національної безпеки», «система національних цінностей» «сектор безпеки», «національні інтереси» тощо, що відображає як багатовимірність самого феномену, так і міждисциплінарний характер його дослідження [9].

Історична еволюція поняття «безпека» та «національна безпека» демонструє поступовий перехід від вузького воєнно-політичного розуміння до комплексного бачення. У повоєнний період у США та країнах Заходу безпека переважно ототожнювалася з обороноздатністю держави, контролем над озброєннями та балансом сил, що знайшло нормативне закріплення, зокрема, в Законі США «Про національну безпеку» 1947 року, діяльності Ради Безпеки ООН, інституціях НАТО та ОБСЄ. Згодом, під впливом трансформації міжнародного середовища, до безпекової проблематики дедалі активніше інтегруються питання економічної, соціальної, екологічної, енергетичної, інформаційної та гуманітарної безпеки, а сама національна безпека починає трактуватися як інтегральна характеристика стану соціальної системи, що залежить від широкого кола чинників [10].

У науковій літературі національну безпеку описують як складну, багаторівневу й багатокomпонентну систему, що поєднує безпеку особи, суспільства і держави; як стан (ступінь) захищеності життєво важливих інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз; а також як процес і діяльність, спрямовані на виявлення, попередження, нейтралізацію й подолання небезпек.

Узагальнення різних підходів дає змогу виокремити щонайменше три базові лінії інтерпретації поняття «національна безпека»: 1) національна безпека як система взаємопов'язаних елементів (об'єктів, суб'єктів, інструментів, сфер) Л. Акімова [11], О. Мотайло [12]; 2) національна безпека як стан або рівень захищеності Н. Brown [13], W. Kitler [14], L. Chojnowski [15]; 3) національна безпека як захищеність національних інтересів і цінностей О. Власюк [16], О. Резнікова [17].

Отже, з приводу теоретико-методологічної складової дослідження відмітимо, що державна політика національної безпеки розглядається як цілеспрямована діяльність держави, спрямована на створення умов для збереження суверенітету, територіальної цілісності, політичної стабільності, економічної життєздатності, інформаційної та кіберстійкості, захисту прав і свобод громадян та підтримання безперервного функціонування ключових інститутів суспільства. Її сутність визначається необхідністю забезпечення оптимального балансу між запобіганням загрозам, протидією їх реалізації та відновленням після кризових впливів.

Функціонування політики національної безпеки ґрунтується на комплексі принципів, серед яких ключовими є: верховенство права, пріоритет захисту людини і державності, превентивність, адаптивність, обґрунтованість рішень на базі прогнозування ризиків, безперервність управління, взаємодія державних і недержавних акторів, інтеграція у міжнародні та євроатлантичні системи безпеки. В умовах

повномасштабної війни проти України особливої значущості набувають принципи стійкості, мобілізаційної готовності, стратегічної автономності та спроможності швидкої адаптації до динаміки гібридних впливів.

Державна політика національної безпеки функціонує у багатовимірному середовищі, де загрози й виклики генеруються одночасно у воєнному, політичному, економічному, енергетичному, інформаційному, кібернетичному, екологічному та гуманітарному секторах. Така різноплановість зумовлює міжсекторальний характер безпекової політики, яка виходить далеко за межі діяльності оборонних структур і потребує участі широкого кола суб'єктів національної безпеки. Ключовими акторами виступають держава та сектор оборони, що відповідають за формування нормативної основи та стратегічних пріоритетів, а також реалізують воєнно-оборонні заходи; інституції публічного управління й органи місцевого самоврядування, які забезпечують практичну імплементацію політики безпеки на національному та локальному рівнях; приватний сектор, відповідальний за функціонування критичних економічних, енергетичних, цифрових і транспортних систем; громадянське суспільство та волонтерський рух, які виконують функції соціальної підтримки, протидії інформаційним операціям і раннього виявлення загроз; міжнародні партнери та оборонні альянси, що надають зовнішньополітичну, економічну та військово-технічну підтримку, сприяючи інтеграції України у глобальну систему безпеки.

Для України принциповою особливістю стало формування після 2022 року нового типу безпекової політики, заснованої на безпрецедентному рівні синергії між державою, оборонним сектором, громадянським суспільством і міжнародними партнерами, що відкрило якісно іншу модель спільної відповідальності за результат (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна таблиця моделей національної безпеки України

Критерій	Довоєнна модель (до 2022 року)	Комплексна оборонно-безпекова модель (після 2022 року)
Провідний актор	Держава та оборонний сектор	Багатоакторна система (держава, ЗСУ, волонтери, міжнародна коаліція)
Природа політики	Переважно секторальна	Міжсекторальна, інтегрована
Тип безпеки	Воєнна та політична домінували	Усі сфери: воєнна, інформаційна, кібернетична, економічна, енергетична, гуманітарна
Ресурсна база	Бюджетне фінансування	Загальнодержавна мобілізація, міжнародна допомога, приватні ресурси
Механізми реагування	Бюрократичні, планові	Гнучкі, швидкі, адаптивні
Роль громадянського суспільства	Обмежена	Ключова, інституційна
Міжнародний вимір	Вибіркова співпраця	Системне партнерство та інтеграція в НАТО/ЄС
Очікуваний результат	Захист держави	Стратегічне виживання, відновлення, розвиток

Джерело: розроблено автором

Проведене порівняння засвідчує, що трансформація державної політики національної безпеки торкнулася не лише кола залучених акторів і сфер застосування, але й принципів організації безпекової діяльності. Зміна архітектури політики неминуче спричинила зміну внутрішніх управлінських процесів: від стратегічного планування до повсякденної координації та розподілу ресурсів. Отже, еволюція змісту та структури безпеки закономірно актуалізує питання механізмів її практичної реалізації — інструментів, через які забезпечується досягнення цілей і підтримання стійкості держави та суспільства в умовах багатовимірних загроз.

У цьому контексті доцільним є аналіз механізмів реалізації державної політики національної безпеки, які визначають не лише операційні способи протидії загрозам, але й логіку функціонування всієї безпекової системи. Механізми реалізації державної політики національної безпеки визначають не лише операційні способи протидії загрозам, але й логіку функціонування всієї безпекової системи. Їх базову основу становлять стратегічне та оборонне планування, що дозволяє визначати пріоритети національних інтересів і формувати інструменти їх досягнення; управління ризиками та загрозами, спрямоване на раннє виявлення, прогнозування й мінімізацію наслідків деструктивних впливів; міжвідомча координація, яка забезпечує узгодженість дій різних акторів безпеки у єдиному контурі управління; цифрові, інформаційні та кібернетичні механізми, що забезпечують захист від інформаційних операцій, кібератак і технологічної залежності; ресурсне забезпечення, яке охоплює фінансові, мобілізаційні, кадрові, технічні й технологічні можливості; а також міжнародне партнерство й поступова інтеграція в євроатлантичний безпековий простір, що розширює спроможності держави у протидії сучасним загрозам. В умовах повномасштабної війни проти України особливої ваги набув механізм безперервного функціонування держави та критичної інфраструктури, що передбачає здатність державних інституцій, економічних і соціальних систем працювати навіть у кризових умовах, не допускаючи колапсу керованості.

Результатом реалізації державної політики національної безпеки виступає стійкість держави та

суспільства, яка визначається здатністю зберігати керованість і функціонування під час криз, запобігати руйнуванню критичних систем, адаптуватися до нових викликів, відновлювати ресурси й інституції після збройних дій і забезпечувати стратегічне виживання та розвиток. У випадку України стійкість стала фундаментальним фактором збереження державності, ефективної протидії агресії та мобілізації як внутрішніх ресурсів, так і потужної міжнародної підтримки, демонструючи, що результативна політика національної безпеки не лише захищає країну від загроз, а й створює умови для відновлення й прогресу навіть у воєнний час.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи проведений аналіз, можна стверджувати, що сучасна державна політика національної безпеки України набуває принципово нового змісту та формату реалізації. Вона ґрунтується на багаторівневій і багатоакторній взаємодії, у якій військові, політичні, економічні, інформаційні та соціальні компоненти формують єдину систему протидії загрозам. Особливо важливим чинником стало формування після 2022 року моделі синергії між державою, сектором оборони, приватним сектором, громадянським суспільством і міжнародними партнерами. Це забезпечило перехід від класичної секторальної безпекової моделі до комплексної, інтегрованої та адаптивної системи, орієнтованої не лише на захист держави, а й на відновлення та стратегічний розвиток.

Таким чином, ключовим результатом реалізації політики національної безпеки виступає стійкість держави й суспільства — здатність забезпечувати керованість, безперервність функціонування, адаптацію до нових типів загроз, відновлення після руйнувань та збереження потенціалу розвитку. Саме стійкість стала визначальним фактором збереження української державності в умовах повномасштабної війни та фундаментом для формування оновленої архітектури безпеки України.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні наукового аналізу стійкості держави й суспільства, що передбачає розроблення методик оцінювання життєздатності національної безпекової системи в умовах війни та повоєнного відновлення.

Література

1. Собакарь А. О., Ковалів М. В. Адміністративно-правові засади діяльності державних органів у сфері забезпечення національної безпеки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Сер. Юридичні науки.* 2016. № 845. С. 156–160.
2. Маркович Х. М. Національна безпека України: понятійно-категоріальне осмислення. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна.* 2023. Вип. 38. С. 10–15.
3. Білий В. І., Михальчук В. М. Основні напрями забезпечення національної безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 17. С. 92–98. DOI: 10.32702/23066814.2021.17.92.
4. Ізбаш К. С., Деревянкін С. Л. Національна безпека України в умовах воєнного стану: сучасний стан. *Теоретичні та практичні аспекти забезпечення національної безпеки.* 2024. № 1. С. 213–217 DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.1.34>

5. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади : монографія / за заг. ред. О.П. Дзюбана. Харків : Право, 2021. 776 с. DOI: <https://doi.org/10.31359/9789669980885>
6. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355) (дата звернення: 11.03.2024).
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вер. 2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 11.11.2025).
8. Про Стратегію воєнної безпеки України. Рішення Ради Національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року : Указ Президента України від 25 бер. 2021 р. № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 26.11.2025).
9. Хаустова В.Є., Трушкіна Н.В. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «національна безпека» та її складових. *Проблеми економіки*. 2024. № 4 (62). С.134–153
10. Васильєв Г.Ю. Підтримка міжнародної безпеки — глобальна проблема людства, *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2014. № 2 (21). С. 155–166.
11. Акімова Л.М. Теоретичні основи державного управління розвитком національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 5. URL: [http://www. dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1210](http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1210) (дата звернення 25.11.2025).
12. Мотайло О.В. Основні концептуальні підходи до сутності поняття «національна безпека». *Право та державне управління*. 2019. № 4. С. 288–293. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2019.4.44>
13. Brown H. Thinking About National Security. Defense and Foreign Policy in a Dangerous World. 1st ed. Colorado: Westview Press, 1983. 288 p.
14. Kitler W. Bezpieczeństwo narodowe RP: podstawowe kategorie, uwarunkowania, system. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, 2011. 411 s
15. Chojnowski L. Bezpieczeństwo narodowe. Studium teoretyczne. Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, 2016. 272 s
16. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : вибр. наук. пр. Київ : НІСД, 2016. 528 с.
17. Резнікова О.О. Національна безпека. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. URL: <https://esu.com.ua/article-71068> (дата звернення 25.11.2025).

References

1. Sobakar A. O., Kovaliv M. V. (2016) Administratyvno-pravovi zasady diialnosti derzhavnykh orhaniv u sferi zabezpechenia natsionalnoi bezpeky [Administrative and legal principles of the activities of state bodies in the field of ensuring national security]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Ser. Yurydychni nauky*. № 845. S. 156–160 [in Ukrainian].
2. Markovych Kh. M. (2023) Natsionalna bezpeka Ukrainy: poniatiino-katehorialne osmyslennia [National security of Ukraine: conceptual and categorical understanding]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna*. Vyp. 38. S. 10–15 [in Ukrainian].
3. Bilyi V. I., Mykhalchuk V. M. (2021) Osnovni napriamy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy [Main directions of ensuring the national security of the state]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 17. S. 92–98. DOI: 10.32702/23066814.2021.17.92 [in Ukrainian].
4. Izbash K. S., Dereviankin S. L. (2024) Natsionalna bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: suchasnyi stan [National security of Ukraine under martial law: current state]. *Teoretychni ta praktychni aspekty zabezpechennia natsionalnoi bezpeky*. № 1. S. 213–217 DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.1.34> [in Ukraine].
5. Natsionalna bezpeka: svitohliadni ta teoretyko-metodolohichni zasady [National Security: Worldview and Theoretical and Methodological Principles]: monohrafiia / za zah. red. O. P. Dzobania. Kharkiv: Pravo, 2021. 776 s. DOI: <https://doi.org/10.31359/9789669980885> [in Ukrainian].
6. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21 cherv. 2018 r. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355> [in Ukrainian].
7. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy "Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the National Security Strategy of Ukraine"]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 ver. 2020 r. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> [in Ukrainian].
8. Pro Stratehiu voiennoi bezpeky Ukrainy [About the Military Security Strategy of Ukraine] Rishennia Rady Natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 ber. 2021 r. № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> [in Ukrainian].
9. Khaustova V. Ye., Trushkina N. V. (2024) Teoretychni pidkhody do vyznachennia sutnosti poniattia "natsionalna bezpeka" ta yii skladovykh. [Theoretical approaches to defining the essence of the concept of "national security" and its components] *Problemy ekonomiky*. № 4 (62). S. 134–153 [in Ukrainian].

10. Vasyliev H. Yu. (2014) Pidtrymka mizhnarodnoi bezpeky — hlobalna problema liudstva [Maintaining international security is a global problem for humanity]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*. № 2 (21). S. 155–166 [in Ukrainian].
11. Akimova L. M. (2015) Teoretychni osnovy derzhavnoho upravlinnia rozvytkom natsionalnoi bezpeky [Theoretical foundations of public management of national security development]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1210> [in Ukrainian].
12. Motailo O. V. (2019) Osnovni kontseptualni pidkhody do sutnosti poniattia "natsionalna bezpeka" [Main conceptual approaches to the essence of the concept of "national security"]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. № 4. S. 288–293. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2019.4.44> [in Ukrainian].
13. Brown H. (1983) *Thinking About National Security. Defense and Foreign Policy in a Dangerous World*. 1st ed. Colorado: Westview Press, 288 p.
14. Kitler W. (2011) *Bezpieczeństwo narodowe RP: podstawowe kategorie, uwarunkowania, system*. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Obrony Narodowej, 411 s.
15. Chojnowski L. (2016) *Bezpieczeństwo narodowe. Studium teoretyczne*. Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, 272 s.
16. Vlasiuk O. S. (2016) Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky [National Security of Ukraine: Evolution of Domestic Policy Problems]: vybr. nauk. pr. Kyiv: NISD. 528 s. [in Ukrainian].
17. Reznikova O. O. (2020) Natsionalna bezpeka. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [National Security. Encyclopedia of Modern Ukraine] / redkol.: I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskyi, M. H. Zhelezniak [ta in.]; NAN Ukrainy, NTSh. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. URL: <https://esu.com.ua/article-71068> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.11.2025